

So is ons verraai (1)

Ons begin vandag met 'n reeks aflewerings oor die Boere-Afrikanervolk se stryd teen vreemde oorheersing die afgelope 120 jaar. Dit is uittreksels uit die Memorandum aan die internasionale gemeenskap wat wyle mnr. Paul Kruger in opdrag van die Boere-Afrikanervolksraad geskryf het.* Dié geskiedenis is so te sê onbekend, en die onkunde word deur ons vyande benut om die Afrikanervolk voortdurend in die beskuldigdebank te plaas met hulle weergawe daarvan. Sonder die regte kennis is ons weerloos teen hulle propaganda.

* Kruger, Paul: *Settlement of the Boer-Afrikaner People's claim to territorial self-determination: Inviting international intervention.*

Verkrygbaar by Chantal Kruger, VVK-kantoor, tel. 079 740 7214. (die boek is tans net in Engels beskikbaar. 'n Afrikaanse weergawe sal binnekort verskyn).

Die Tweede Vryheidsoorlog (Anglo-Boereoorlog), 1899-1902

Tydens die Tweede Vryheidsoorlog (of Anglo-Boereoorlog) het Brittanje ongeveer 465 000, meestal beroepsoldate, met die beste logistieke steun en wapentuig wat die Britse Leër kon monster, in die stryd gewerp. Hulle het verder 'n groot aantal Suid-Afrikaanse Indiërs in nie-vegtende rolle ingetrek en uiteindelik ook 'n geraamde 30 000 Swartes teen die Boere onder die wapen geplaas. Dit is gedoen in weerwil van die feit dat die Swartes nooit eens 'n party tot die vyandelikhede was nie (*Bergh: 253; Pakenham: 569*). Dit was 'n lae en gemene daad wat rasseverhoudings in Suidelike Afrika in die opvolgende dekades ernstig sou versuur.

Om die oormag van ongeveer 'n halfmiljoen soldate teen te staan, kon die Boererepublieke ongeveer 40 000 burgers in die veld stoot. Hulle was bygestaan deur sowat 13 300 rebelle uit die Kaap en 2 100 buitelandse vrywilligers — almal in verskillende stadiums van die oorlog. Hierdie mag was oor die algemeen nie vir oorlogvoering opgelei nie. Boere tussen die ouderdomme 16 en 60 jaar is vir krygsdiens opgeroep, maar seuns so jonk as 12 jaar en ou manne diep in hulle sewentigs het ook ter wille van hulle kosbare onafhanklikheid gaan veg (*Pakenham: 108; 595*).

Na aanvanklike briljante oorwinnings is die Boeremagte uiteindelik eenvoudig deur die oorweldigende meerderheid oorrampel. Duisende van hulle is gevange geneem terwyl ander oorgegee of hulle eie magte verraai het. Teen Mei 1902 het Transvaal nog 10 816 burgers in die veld gehad (waarvan 3 296 sonder perde was) en die Vrystaat 'n skamele 6 100 — 'n totale gevegsmag dus van minder as 14 000 berede burgers (*Kestell & Van Velden: 59*). Hierdie klompie *Bittereinders* het in die veld gebly en het gedurende die guerrillafase van die stryd telkens taktiese oorwinnings oor hulle magtige vyand behaal. Hulle het tot die guerrillastrategie oorgegaan nadat die stede en dorpe deur die vyand ingeneem is. Die Britte het teruggekap deur die Republieke tydens die laaste twee jaar van die oorlog in 'n woesteny te omskep: oeste is op die lande vernietig; veetroppe is weggedryf of met bajonette doodgesteek, geskiet of verbrand; en feitlik al die Boerewoonhuise is aan die brand

gesteek en met inhoud en al vernietig. Te midde van dié omstandighede moes die burgers oorleef op wat die veld kon bied; en toe die voorsiening van wapens ineengestort het, het hulle die geveg met wapentuig wat hulle van die vyand gebuit het, voortgesit (*Van Schoor: 11-76; Van der Walt et.al.: 428-431*).

Gruweldade van Swartes gedurende die Anglo-Boereoorlog

Alhoewel die Boere hul Swart arbeiders in nie-vegtende rolle aangewend het, het 'n baie groot deel van die nie-blanke bevolking die moeilike toestand waarin die Boere verkeer het, uitgebuit. Dit geld ook vir die Kleurlinge van die Noord-Kaap (*Maritz: 41, 56-58*). Reg aan die begin van die oorlog, het die Mmanaana-Kgatla-stam, wat deur die Britte bewapen was, Boerevroue en kinders in die Marico-distrik vermoor en ander ontvoer. Swartes in Britse diens het saam met *Haar Majesteit* se troepe Boerevrouens en -dogters verkrag. Namate die oorlog aangesleur het, het daar uiteindelik twee maal soveel gewapende Swartes aktief teen die Boere geveg as die totale aantal Bittereinders in die veld. Kort voor die vredesluiting het 'n horde Zoeloes by Holkrans in Natal 'n Boerekommando oorval, vermink en uitgemoor (*Bergh et. al.: 254*). Hierdie verfoeilike daad is nie deur mense wat vir die vryheid van hul volk en vaderland geveg het, verrig nie — dit kon ook nooit gewees het nie, want die Swartes was nie eens 'n party tot die oorlog nie. Dit was niks anders nie as moorddadige en barbaarse daad wat onder die heersende omstandighede net Britse kolonialisme bevorder het. Hierdie soort optrede van die meerderheid nie-Blankes het groot bitterheid by die Boere teen hulle tot gevolg gehad. Dit het 'n bespotting gemaak van die Suid-Afrikaanse Swartes se latere geskreeu teen "Wit kolonialisme".

Oorgawe na die Volksmoord

Dit was egter die volksmoord wat die Britte teen burgerlikes gepleeg het, wat die Bittereinders uiteindelik tot oorgawe gedwing het. Met die Britse vernietiging van alle plase en eiendom gedurende die verskroeideaardefase is vroue, kinders en bejaardes in konsentrasiekampe saamgehoop. Hier was geen sprake van voldoende eetbare voedsel en skoon water nie; prakties geen sanitêre geriewe en geen behuising nie. 'n Britse parlamentslid en latere eerste minister, Campbell-Bannerman, het hierdie maatreëls as barbaarse metodes ("*methods of barbarism*") bestempel (*Pakenham: 529-531*).